

Utrikesdepartementet

Mänskliga rättigheter i Guinea-~~Guinea~~ 2002

1. Sammanfattning och prognos.

Respekten för grundläggande demokratiska principer uppvisar stora brister i republiken Guinea. Den formella presidentmakten förstärktes ytterligare i en starkt kritiserad folkomröstning i november 2001. Flerpartisystem tillämpas vid val till parlamentet. Det senaste parlamentsvalet i juni 2002 bedömdes inte vara fritt, rättvist eller transparent. Parlamentets makt åsidosätts inte sällan av den exekutiva makten genom beslutsfattande genom dekret av statschefen, president Lansana Conté. Domstolsväsendet bedöms inte vara oberoende från den exekutiva makten och genomsyras av korruption.

Respekten för de mänskliga rättigheterna är i många avseenden klandervärd. En positiv utveckling under 2001 var att oppositions-politikern Alpha Condé benådades, samt att därefter andra politiska fångar fått lämna fängelser eller husarrester.

För att förstå samhällsklimatet i Guinea måste man ha president Sékou Tourés 26-åriga skräckvälde i åtanke. Såväl myndighets- som medborgarmentalitet präglas fortfarande av denna mörka period i Guineas historia.

Det finns krafter i det guineanska samhället, som strävar mot demokratisk utveckling och bättre respekt för mänskliga rättigheter. Dessa krafter hämmas dock av en kontinuerligt svår inrikespolitisk situation, till stor del orsakad av etniska motsättningar, konsekvenser av flyktingproblematiken i regionen samt dåliga relationer med det övriga Västafrika i allmänhet och grannländerna i synnerhet.

2. De centrala konventionerna.

Guinea har ratificerat merparten av de centrala konventionerna vilket återspeglas i guineansk lagstiftning.

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr.

Rättigheterna finns inskrivna i konstitutionen men efterlevs inte av militär, säkerhetsstyrkor eller polis. Politiska mord lär förekomma med enstaka fall. Mord och avrättningar utan rättsligt förfarande, utförda av polis eller militär, med ursprung i kriminalitet och etniska motsättningar, förekommer i högre utsträckning. Tortyr tillgrips för att få fram erkännanden av brott men även för politisk verksamhet.

Förhållandena i fängelserna är vidriga enligt uppgifter från religiösa organisationer, som bereds tillfälle att fortlöpande följa utvecklingen. Det är omöjligt att överleva om matransoner inte tillhandahålls av familjemedlemmar, som samtidigt förväntas ge mat till vaktpersonalen. Fall av våldtäkter av intagna, både kvinnor och män, inrapporteras kontinuerligt.

Straffrihet råder. I några fall, i vilka utländska journalister engagerats, har påföljd utdömts. Som regel har straffen inte verkställts. Vederbörande myndighetsperson har diskret flyttats till annan tjänstgöringsort.

4. Dödsstraff.

Dödsstraff kan utdömas för bl.a. mord med försvårande omständigheter, högförräderi m.m. Efter ett uppehåll sedan 1984 verkställdes under 2001 åter dödsdomar i och med att 22 personer avrättades för mord på 33 personer i en tvist om land. Militärdömsstolarna kan också utdöma dödsstraff. Huruvida straff verkställts eller ej på senare tid är okänt.

5. Rättssäkerhet.

Enligt konstitutionen är rättsvårdande myndigheter självständiga gentemot den verkställande makten. I praktiken flyter domstolarnas och regeringsutövarnas verksamhet in i varandra. Människornas förtroende för den statliga rättsapparaten är lågt. Många söker i civilmål, men också vissa brottmål att få processen till stånd i traditionell domstol bestående av byäldste eller "vise män" som domare. Dessa är mycket konservativa och missgynnar kvinnornas rätt på alla områden.

Domare och andra rättstjänare saknar anställningstrygghet och är dåligt betalda, vilket utgör grogrund för all slags korruption. Det civila domstolsväsendet är uppbyggt på tre nivåer. Därtill finns en disciplinnämnd som dömer statstjänstemän för förseelser begångna i tjänsten samt en

militärdomstol som dömer militär personal, som står utanför brottsbalkens tillämpning.

6. Personlig frihet.

Godtyckliga frihetsberövanden och försvinnanden förekommer i inte obetydlig omfattning. Misstänkta brottslingar är utsatta men även politiska och etniska skäl kan ligga i botten för olaga frihetsberövanden och rena försvinnanden. I flertalet fall släpps personerna respektive kommer till rätta efter en tid. Uppdagade fall sanktioneras sällan.

Konstitutionens bestämmelser om personlig frihet åsidosätts ofta. Olaga husrannsakan förekommer liksom olagliga vägkontroller. Telefon- och brevtrafik övervakas och censur tillämpas godtyckligt i denna trafik.

7. Strafffrihet.

Såsom framgår ovan är underlåtenhet att beivra och bestraffa brott utbrett. I kombination med korruption är strafffrihet satt i system inom statsförvaltningen.

8. Yttrande och mediafrihet.

Yttrandefrihet garanteras med vissa undantag av författningen, men efterlevs ibland inte av myndigheterna. Församlingsfriheten är hårt reglerad och avslagen beträffande politiska möten talrika. Gatudemonstrationer är förbjudna med undantag för begravningsprocessioner. Religionsfrihet förekommer.

TV och radio är statligt kontrollerade. I etermedia liksom i den statliga pressen förekommer självcensur. Även i statliga media ökar dock modet i journalistkåren. Obunden press är fri i egentlig mening men hämmas i verksamheten av brist på finansiella och tekniska resurser. Utgivningen blir därför många gånger sporadisk.

Fullständig internetaccess finns sedan 1997. Användningen av mediet hämmas dock av tekniska brister i telefontrafiken.

9. De politiska institutionerna.

Guinea är en republik med makten samlad i presidentämbetet. Flerpartisystem tillämpas. Debatterna i parlamentet, Nationalförsamlingen, har på senare år varit livliga. Sedan regeringspartiet efter valen i juni månad fått absolut

majoritet parlamentets roll i samhällslivet ytterligare ha försvagats. Redan tidigare åsidosattes ofta Nationalförsamlingen av regeringen genom dekret-makt. Ur demokratisk synpunkt är det vidare till nackdel att partierna är starkt etniskt förankrade. Kvinnorna är starkt underrepresenterade inte bara i Nationalförsamlingen utan också i det politiska livet i stort.

10. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa.

Guinea låg näst sist bland länderna söder om Sahara i UNDP:s Human Development Index för 2000 vad gäller häsorelaterade indikatorer. Statlig sjukvård i egentlig mening saknas utanför regionshuvudstäderna. Befolkningen på landsbygden är hänvisad till enskilda organisationers verksamhet samt till traditionell läkekonst.

11. Rätten till utbildning.

Ungefär hälften av männen och en femtedel av kvinnorna i dagens Guinea anses vara läskunniga. Regimen har successivt sedan 1984 gjort ansträngningar på utbildningsområdet som rimligtvis idag borde börjat ge resultat. Tillförlitliga uppgifter om skolarisering på olika nivåer saknas dock. Av traditionella skäl är flickorna trots regeringens kampanjer för förändringar fortfarande missgynnade på utbildningsområdet.

12. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard.

Guinea är ett av Afrikas vattenrikaste länder. Jordförhållandena är goda. Naturrikedomarna är omfattande. BNP per capita ligger på över 500 USD per år och capita. Trots detta lever guineanen i gemen under mycket knappa förhållanden.

13. Kvinnans ställning.

I dagens Guinea finns ett litet antal kvinnor med mycket stort inflytande i politik och i näringsliv. Situationen för kvinnors rättigheter är emellertid dålig. Kvinnovåld i hemmen är utbredd och beivras sällan av myndigheterna i de fall anmälan görs. Könssstämpning är en utbredd tradition. I städer tillämpar man ett "symbolisk ingrepp" i den utbildade klassen. I de yngre utbildade generationerna växer motståndet mot bruket.

Polygami är allmänt utbredd i alla samhällsklasser och religioner i landet. Detta skapar förvirring och oklarheter i familjetvister, jorddelning och arvsfrågor. Kvinnan står nästan alltid som förloraren. En kvinnas vittnesutsaga, slutligen, har lägre bevisvikt än en mans.

Denna mörka bild bör dock balanseras i någon mån av det faktum att såväl regimen som det civila samhället aktivt arbetar mot att likställighet skall uppnås. Förändringar inom lagstiftningen görs och kampanjer för att få till stånd attitydförändringar förekommer regelbundet.

14. Barnets rättigheter samt handel med barn.

Enligt konstitutionen har staten ansvar för att barnen ges förutsättningar för en uppväxt som förbereder för vuxenlivet. Ett särskilt ministerium svarar för barn och ungdomsfrågor. Grundskolegång under 8 år är i princip obligatorisk, men uppskattningsvis genomgår endast 66 procent av pojkarna och 35 procent av flickorna fullständig grundskola.

Barnarbete är noggrant reglerad i lagstiftning. Reglerna synes respekteras i den formella sektorn med reservation för delar av gruvindustrin. Kring 60 procent av alla barn tros utföra någon form av arbete inom jordbruket och i den informella sektorn. Uppgifter finns om att guineanska barn arbetar på plantager i Elfenbenskusten och om barnsoldater från Guinea. Vad gäller handel med barn för plantage- och hushållsarbeten i andra västafrikanska länder har regimen uttalat vilja att komma till rätta med detta problem. Regimen förnekar att barnsoldater skulle befinna sig på guineanskt område.

Barnprostitution förekommer så långt ner som i 14-årsåldern. Även handel och sexuell exploatering av minderåriga till metropoler i Västafrika och till Europa lär förekomma. Omfattningen är okänd.

Minderårigas giftemål är också förbjudna i lag. Detta hindrar inte att föräldrar under hand överenskommer om bortgifte av sina barn (av båda könen) ner i 11-årsåldern.

15. Flyktingars rättigheter.

Guinea har under inbördeskrigen i Liberia och Sierra Leone genomlidit en svår flyktingsituation, med som mest officiellt angivet 700 000 människor på flykt. Därutöver har som mest funnits ca 300 000 internflyktingar. I denna fråga handlade landet länge i flyktingkonventionens anda. Under senare år har såväl myndigheternas som civilbefolkningens attityder till flyktingarna hårdnat och en rad övergrepp inklusive ett antal mord har inrapporterats. Grunden härtill är sannolikt mer den sociala och ekonomiska situationen i landet än politiskt omsvängning. Den internationella närvaron i flyktinglägren har dock nödtorftigt kunnat hålla situationen under kontroll.

Många Guineaner lever i exil i Europa och Nordamerika. Ekonomiska flyktingar finns i stort antal i Elfenbenskusten och Senegal. Utvandringen har

fortsatt under senare år. Det har oftast rört sig om utvandring av anknytningskaraktär.

16. Funktionshindrades situation.

Det finns inga särskilda statliga program till förmån för de handikappade. Ett antal enskilda organisationer arbetar med att integrera de funktionshindrade i arbetslivet. Dessa åtgärder har nog endast marginell betydelse. De funktionshindrade är i praktiken oftast utlämnade till familjens och medmänniskornas välvilja.

17. Oberoende MR-organisationer.

Det finns en rad lokala enskilda organisationer som har MR-frågor i sina mandat. Arbetsförhållandena för dessa förefaller som regel vara tillfredsställande. Det är dock svårt för såväl de inhemska som de internationella organisationerna att upprätthålla en meningsfull dialog med regeringen i MR-frågor, som på något sätt ifrågasätter presidentens förhållningssätt i viss fråga. ICRC upprätthåller en konstruktiv dialog med myndigheterna om förhållandena i fängelserna och om utbildning i MR-frågor av personal från säkerhetsstyrkorna och fängelsepersonal.

18. Rådgivning på MR-området.

Den bristfälliga situationen för mänskliga rättigheter i landet har medfört granskning av internationella organisationer. Därmed finns information tillgänglig om utvecklingen på MR-området i Guinea. Till denna kunskapsinsamling bidrar inte minst utlandsguineaner aktivt.

Visst hopp bör kunna sättas på de yngre generationerna vad gäller att gradvis förbättra situationen för demokrati och de mänskliga rättigheterna. Tillgänglig kunskap i det internationella samfundet bör omsättas till handling i form av utbildningsaktiviteter på området så snart förutsättningar föreligger. I fallet Guinea skulle sådan utbildning kunna bli en viktig komponent i samfundets strävan att förebygga konflikter i landet och i den omgivande regionen.